

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
مرکز پژوهش‌ها

نقش بخش خصوصی در توسعه ملی: الگویی برای استفاده از ظرفیت اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی در توسعه منطقه‌ای

آبان ماه ۱۴۰۲

برنامه های رشد اقتصادی نفت محور و دولت محور

۱ منابع از بالا (سازمان برنامه و بودجه) به پایین (دستگاههای اجرایی ملی و استانی) تزریق می شد.

۲ الگوی مشخصی برای توسعه منطقه ای و رفع عدم توازن ها وجود نداشت یا موفقیت چندانی به همراه نداشت.

۳ برای بخش خصوصی نقشی تعریف نشده بود.

برنامه های رشد اقتصادی نفت محور و دولت محور

۱ منابع از بالا (سازمان برنامه و بودجه) به پایین (دستگاههای اجرایی ملی و استانی) تزریق می شد.

۲ الگوی مشخصی برای توسعه منطقه ای و رفع عدم توازن ها وجود نداشت یا موفقیت چندانی به همراه نداشت.

۳ برای بخش خصوصی نقشی تعریف نشده بود.

وجه مشترک اقتصادهای پیشرفته و یا اخیراً توسعه یافته: توانمندسازی بخش خصوصی و نقش آفرینی آن در امر توسعه

ضرورت در نظر گرفتن **ملاحظات زیست محیطی** در استقرار فعالیت های اقتصادی

ضرورت استفاده از **پیشرفت های علمی و فناوری های نوین و مفاهیمی مانند تخصیصی سازی هوشمند (SSP)** در مکان یابی برای تولید و کشف کارآفرینان

ضرورت توجه به **زنجیره های ارزش در حال شکل گیری در جهان** از قبیل **Build Back Better ، Global Gate ، BRI** ، **Global Britain ،World**

توسعه اقتصادی و اجتماعی ایران بدون مشارکت فعال بخش خصوصی و تغییر الگو دولت محور و نفت محور گذشته در دنیای پیچیده کنونی امکان پذیر نیست.

اجزای نظریه پایه برای نقش آفرینی بخش خصوصی در توسعه ملی

باز آفرینی شبکه اقتصاد ایران بر مبنای مفهوم زنجیره ارزش ملی (National Value Chain) با هدف ایجاد فرصت برای رشد سرمایه داری ملی

استفاده از فرصت های تفاهم نامه همکاری راهبردی با چین، عضویت در سازمان شانگهای و بریکس

ضرورت توجه به زنجیره های ارزش در حال شکل گیری در جهان از قبیل Build Back Better ، Global Gate ، BRI ، Global Britain ، World

توسعه اقتصادی و اجتماعی ایران بدون مشارکت فعال بخش خصوصی و تغییر الگو دولت محور و نفت محور گذشته در دنیای پیچیده کنونی امکان پذیر نیست.

قابلیت‌های بالفعل اتاق‌های بازرگانی

آشنایی نسبتا بالای اعضای اتاق‌ها با تجربه‌های عملی فضای کسب‌وکار در شرایط مختلف اقتصادی و شناخت دقیق‌تر آنها از مسائل و مشکلات پیش‌روی فعالان بخش خصوصی به لحاظ سوابق و تجارب آنها در حوزه عمل نسبت به تصمیم‌گیران بخش دولتی که اکثرا در حوزه نظر آشنایی و تخصص دارند.

برخورداری از یک شبکه گسترده با پوشش کامل کشور و محل اجتماع کارآفرینان مجرب، صنعتگران و بازرگانان و بازراریان و ارائه دهندگان خدمات و تولیدکنندگان محصولات اساسی مورد نیاز کشور.

زیربناهای ساختاری و تشکیلاتی با قابلیت‌های بالقوه در امر آموزش و پژوهش، نوآوری، حل مسائل کسب و کار، مشاوره برای راهنمایی فعالان تازه وارد و ...

امکان نقش‌آفرینی در دیپلماسی تجاری به واسطه دسترسی به شبکه اتاق‌های مشترک بازرگانی، امکان برگزاری هیات‌های تجاری و امکان نقش‌آفرینی به عنوان رایزن بازرگانی

مفروضاتی برای نقش اتاق های بازرگانی ایران و استانها در مشارکت بخش خصوصی در توسعه اقتصادی ملی

سناریو ۳: مشارکت تحول آفرین در عملکرد اقتصاد ملی	سناریو ۲: تسهیلگر ایانه با هدف بهبود عملکرد بخش خصوصی	سناریو ۱: محافظه کارانه	مفروضات استراتژی توسعه اقتصادی
<ul style="list-style-type: none"> • مشارکت جدی و گسترده نیروی باتوجه فعال استان ها • تمهیدات لازم برای انتخاب هایی متناسب با اهداف و سیاست های توسعه کشور و تقویت توان فعالان • با نگاه به بازار های جهانی 	<ul style="list-style-type: none"> • توجه به فرصت های سرمایه گذاری استانها از منظر بهره بردار از قابلیت های توسعه • توجه به ابعاد محیطی از منظر توسعه پایدار و تقویت بنیان های اقتصادی استانها در افزایش تولید و فرصت های اشتغال 	<ul style="list-style-type: none"> • مقاومت روند فعلی در برنامه ریزی رسمی • بسترسازی مشارکت بخش خصوصی • حمایت و پشتیبانی از مشارکت بخش خصوصی در مراحل مختلف مشارکت 	نقش اتاق بازرگانی در مشارکت بخش خصوصی
<ul style="list-style-type: none"> • ابدای نقش راهبردی در mentoring • توانمندسازی، آموزش، مشاوره، توسعه های مناسب برای مشارکت بیشتر بخش خصوصی در توسعه 	<ul style="list-style-type: none"> • توجه به استراتژی های توسعه اقتصادی و خط مشی های محیط زیستی با همکاری مراجع تخصصی استان • تلاش برای توانمند سازی و کارایی بیشتر فعالان اقتصادی در توسعه 	<ul style="list-style-type: none"> • ارائه مشورت های لازم در انتخاب فعالیت های اقتصادی و توسعه هایی برای پیشبرد بهتر • ابدای نقش های مشورتی، نظارتی، اصلاح گرا، ارائه، ارائه اطلاعات بازار، راهنمایی های مرتبط با رفع مسائل و مشکلات 	ارائه خدمات مشارکت
<ul style="list-style-type: none"> • شناخت کارآفرینان باتوجه ی توانا اما فاقد سرمایه یا تجربه حرفه ای کافی برای پشتیبانی تحول آفرین • تشویق نیروهای فعال برای مشارکت در توسعه با حمایت های تخصصی، مهارتی، مالی، حقوقی و قانونی • همکاری مستمر با مراجع برنامه ریزی توسعه استان مانند یک زوج هماهنگ برای تقویت و افزایش کارایی توان اقتصادی استان • ارائه مشاوره در فعالیت های تجارت بین الملل 	<ul style="list-style-type: none"> • افزایش اشراف و همکاری بیشتر در تشخیص خط مشی های توسعه استان و تعیین ارجحیت ها از منظر تقویت کارایی توسعه در استان • خدمات مشاوره ای، آموزش های فنی و تخصصی های مورد نیاز فعالان اقتصادی • نظارت و ارزیابی بر عملکرد فعالان بخش خصوصی و ابدای نقش مشاور بخش های اقتصادی در استان 	<ul style="list-style-type: none"> • اطلاعات فرصت های سرمایه گذاری در هر استان برای افزایش فعالان در حوزه های مختلف • پشتیبانی و حمایت از فعالان بخش خصوصی و متقاضیان در مراحل انتخاب، راه اندازی و بهره برداری • ارائه مشاوره تخصصی به بخش های مختلف دولت 	

بکارگیری ظرفیت‌های اتاق‌های شهرستان‌ها برای توسعه منطقه‌ای

یکی از نوآوری‌هایی که می‌تواند در راستای تقویت تعامل بین دولت و بخش خصوصی در توسعه منطقه‌ای به کار گرفته شود، همکاری و هماهنگی بین اتاق‌های بازرگانی شهرستان‌ها و سازمان‌های برنامه استانی است:

۱ اتاق ایران و اتاق‌های شهرستان‌ها از جمله ظرفیت‌های مهم بخش خصوصی برای تعامل با دولت و تقویت موتور توسعه در کشور هستند. از طرف دیگر، سازمان‌های برنامه‌بودجه استان‌ها، متولی برنامه‌ریزی‌های توسعه استان‌ها و اجرای اسناد آمایش استانی می‌باشند.

۲ در صورت شکل‌گیری تعامل مشخص بین این دو، امکان همکاری هدفمند بین بخش خصوصی و دولت فراهم خواهد شد و با هم‌افزایی انرژی‌ها و اقدامات، می‌توان در هزینه‌های نیل به اهداف توسعه صرفه جویی کرد.

بکارگیری ظرفیت‌های اتاق‌های استانی و شهرستانی برای توسعه منطقه‌ای

با وجود تعاملاتی که بین **مقامات محلی و استانی و فعالان اقتصادی** وجود دارد، اما به دلیل روشنند نبودن این تعاملات، منشاء اثر قابل ملاحظه‌ای برای کشور نبوده است.

۳

در صورت ساختارمند کردن تعامل بین **سازمان‌های برنامه‌بودجه و شورای برنامه‌ریزی استان با اتاق‌های شهرستان‌ها**، می‌توان مدیریت توسعه بهتری در استان و در سطح کشور انجام داد.

۴

یکی از زمینه‌های اصلی همکاری بین اتاق‌های استانی و سازمان‌های برنامه استانی، بازنگری احتمالی در اسناد آمایش استانی و همکاری و مشارکت در توسعه استانی است.

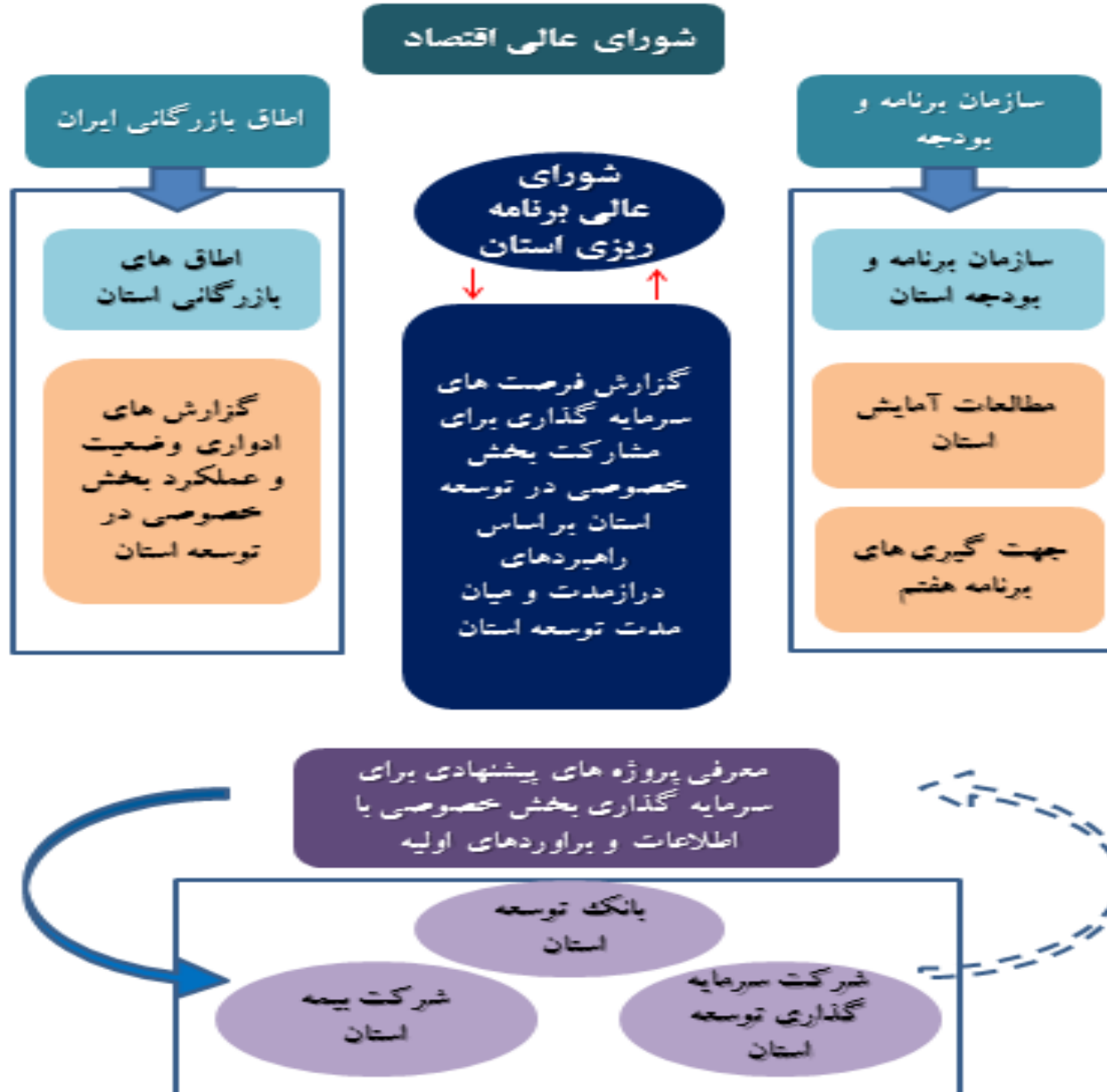
❖ **سازمان‌های برنامه استانی** از طریق مطالعات آمایش سرزمین در هر استان، بررسی‌های مقدماتی را نسبت به راهبردهای توسعه و فرصت‌های پایه‌گذاری اقتصاد استان کم و بیش انجام داده‌اند.

❖ **اتاق‌های استانی** نیز متشکل از فعالان با تجربه‌ای می‌باشند که در عمل، تجارب عینی و واقعی کسب کرده‌اند.

لذا کار مشترک آنها می‌تواند به نتایج مفیدی برای **توسعه استان و رشد بخش خصوصی** بیانجامد.

۵

طرح شماتیک تعامل دولت و بخش خصوصی در استان‌ها

کلیات اقدامات لازم توسط اتاق‌های استانی در راستای نقش آفرینی در توسعه استان

۱. تعیین زمینه‌های مناسب برای مشارکت بخش خصوصی

۲. ارزیابی و رتبه بندی فرصت‌های سرمایه گذاری بخش خصوصی بر اساس نوع و مقیاس

۳. تعیین قلمروهای اصلی جغرافیای سرزمین

۴. فراهم سازی اطلاعات فنی و ارائه مشاوره‌های مورد نیاز به بخش خصوصی

۵. ایجاد بانک‌های توسعه و سرمایه گذاری استانی برای تامین منابع مالی مورد نیاز

۶. تشخیص صلاحیت کارآفرینان داوطلب و تعیین قواعد مشارکت

۷. حمایت و تقویت عملکرد بخش خصوصی برای ارتقای سطح رقابت پذیری در اقتصاد داخلی و برون مرزی

جزئیات اقدامات لازم توسط اتاق‌های شهرستان‌ها و سازمان‌های برنامه استانی

✓ تدوین استراتژی توسعه اقتصادی متناسب با ماهیت شرایط و توقعات از بخش خصوصی و نحوه تعامل بین بخش خصوصی و دولت	تعیین زمینه مشارکت بخش خصوصی	۱
✓ جمع‌آوری اطلاعات پایه از منابع مختلف مطالعاتی نظیر اسناد آمایش استانی، نظرخواهی و پرسشنامه و .. در خصوص توصیه‌های مربوط به سرمایه‌گذاری به تفکیک فعالیت	ارزیابی و رتبه‌بندی فرصت‌های سرمایه‌گذاری	۲
✓ جهت‌گیری‌های راهبردی ✓ استراتژی توسعه منطقه‌ای و سازماندهی فضایی توسعه ✓ شورای توسعه استان	تعیین قلمروهای اصلی جغرافیای سرزمین	۳
✓ پرداختن به جزئیات طرح‌های انتخابی به عنوان فرصت‌های سرمایه‌گذاری، بررسی ابعاد فنی، تخصیص و اجرایی پروژه نظیر میزان سرمایه‌گذاری، میزان اشتغالزایی، میزان انتقال فناوری، میزان تولید و ...	ارائه مشاوره‌های تخصصی به فعالان اقتصادی	۴
✓ تامین منابع مالی و مشوقها و حمایت‌های لازم و هدفمند برای ✓ پیشبرد پروژه‌ها ✓ تشکیل بانک توسعه استانی با توان تامین بخشی از منابع مورد نیاز، به صورتیکه که اولاً کمترین بار را برای منابع مالی دولت داشته باشد و ثانياً، سرمایه‌گذار حداکثر سرمایه اولیه را تامین نماید.	ایجاد بانکهای توسعه و سرمایه‌گذاری استانی	۵
✓ ارائه اطلاعات پایه ✓ آموزش‌های اولیه و مشاوره‌های لازم برای متقاضیان سرمایه‌گذاری ✓ نظارت مستمر بر سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته توسط بخش خصوصی	تشخیص صلاحیت کارآفرینان داوطلب	۶
✓ برای افزایش توان بخش خصوصی در مشارکت در توسعه لازم است به طور مستمر توان رقابتپذیری و افزایش توانمندی در سیستم به عنوان مرحله تکمیلی ارزیابی شود و ضمن افزایش توانمندیها، شرایط حضور کارآفرینان در بازارهای منطقه‌ای و جهانی بهبود یابد.	تقویت عملکرد بخش خصوصی در اقتصاد داخلی و برون مرزی	۷

تدابیر تشکیلاتی و عملیاتی متناظر با اقدامات برشمردہ

✓ ضرورت حضور یک مرجع تخصصی با تجربه با اشراف کافی از بخش خصوصی و دولتی برای نظارت‌های لازم	تعیین زمینه مشارکت بخش خصوصی	۱
✓ ضرورت تشکیل یک گروه تخصصی در هر منطقه برای انجام اقدامات برشمردہ، ترجیحا متشکل از سازمان برنامه و اتاق‌ها	ارزیابی و رتبه‌بندی فرصت‌های سرمایه‌گذاری	۲
✓ تهیه دستورالعمل‌های لازم از سوی کارگروه‌های علمی	تعیین قلمروهای اصلی جغرافیای سرزمین	۳
✓ تقویت این واحد به عنوان واحد دائمی ارائه اطلاعات و خدمات مشاوره‌ای به کلیه کنشگران	ارائه مشاوره‌های تخصصی به فعالان اقتصادی	۴
✓ ایجاد واحد تشخیص حمایت‌های غیربودجه‌ای از طرح‌ها از طریق اعطای اختیارات، معافیت‌ها، و تهیه فهرستی از حمایت‌های لازم برای کمک به کنشگران به جای کمک مالی صرف	ایجاد بانکهای توسعه و سرمایه‌گذاری استانی	۵
✓ همه خدمات در این قسمت باید در قالب یک واحد حمایت، پشتیبانی، ارزیابی و نظارت برای حمایت از فعالان اقتصادی به وجود آید. ✓ در مقابل امر تشخیص صلاحیت متقاضیان سرمایه‌گذاری باید توسط مرجع پشتیبانی و حمایت صورت گیرد.	تشخیص صلاحیت کارآفرینان داوطلب	۶
✓ آماده‌سازی واحدهای منتورینگ	تقویت عملکرد بخش خصوصی در اقتصاد داخلی و برون‌مرزی	۷

گروه‌بندی توان اتاق‌های استانی از نظر تجربه، امکانات و کارایی

با توجه به تفاوت‌های محسوس بین اتاق بازرگانی استانی و شهرستانی حاضر، از جنبه آشنایی، مهارت، تجربه، دانایی و کارایی به‌طور کلی می‌توان آنها را در سه گروه زیر دسته‌بندی کرد:

❖ **اتاق‌های توانمند برخوردار** از قابلیت ارائه خدمات ذکر شده در سطحی که قادر به راهنمایی و کمک به اتاق‌های کم‌توان باشند.

❖ **اتاق‌های با توان نسبی و قابلیت‌های لازم** برای انجام وظایف و پیشبرد آنها در حد رفع نیازهای خود اما کم‌توان در آموزش و کمک به استان‌های کم‌توان‌تر از خود

❖ **اتاق‌های نیازمند به پشتیبانی‌های فنی، عملکردی و مدیریتی**

فرض اولیه که قطعاً تاثیر مهمی در طراحی سناریوها دارد آن است که اتاق‌های توانمند امر یآوری و حمایت و پشتیبانی فنی اتاق‌های کم‌توان را بر عهده گیرند و در کنار اتاق‌های با توان نسبی یک شبکه گسترده از توانایی‌های مورد نیاز برای بسترسازی مشارکت بخش خصوصی در توسعه فراهم آورند.

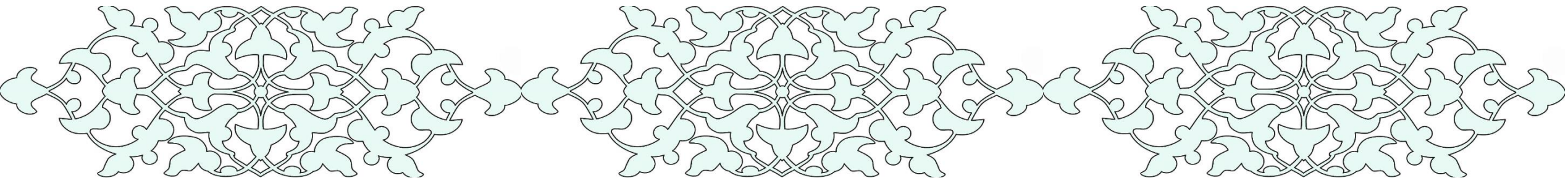
گروه‌بندی توان اتاق‌های استانی از نظر تجربه، امکانات و کارایی

❖ **در سطح ملی اتاق ایران، باید نقش تجهیز و توانمندسازی اتاق بازرگانی استان‌ها** را بر عهده گیرد و متناسب با

خدماتی که در هریک از سناریوهای سه‌گانه توضیح داده شد، توانمندی لازم برای افزایش کارایی اتاق‌های استانی و نظارت بر عملکرد و هدایت آنها را ایجاد نماید.

❖ طراحی ساختاری و عملکردی و سازمان‌تشیلاتی در قالب "**سند راهبردی مشارکت بخش خصوصی و نقش**

اتاق‌های بازرگانی در این امر" به تصویب مراجع ذیصلاح خواهد رسید.

باتشکر

مرکز پژوهش های اتاق ایران

